



Tres trajectòries particulars i significatives

Les escoles d'arts i oficis a les comarques de la Cerdanya, el Ripollès i la Selva: Puigcerdà, Ripoll i Llagostera

Amb la finalitat d'oferir una visió general de totes les escoles que es varen ocupar de la formació artística i tècnica a les comarques gironines, agrupem en aquest apartat les que no tenen estudis publicats: les escoles de Ripoll, Puigcerdà i Llagostera.

>> *Relació d'alumnes escrita pel director Rafel Mas.*

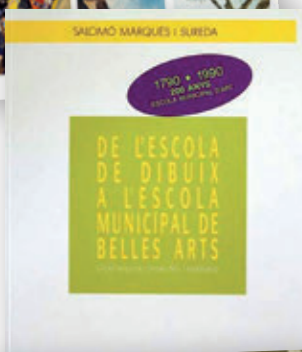
ROSER JUANOLA > TEXT I FOTOS

Aquest article aporta unes notícies breus sobre les escoles de Ripoll i Puigcerdà, que s'expliquen per primer cop, a banda de la publicació del 2016 feta arran de comparar l'escola de Banyoles amb la resta d'escoles gironines. Altrament, per no deixar-nos cap comarca, es fa referència també a l'escola de Llagostera, localitat que té publicat un petit recull. Atès l'interès per dibuixar un mapa general sobre els orígens i el desenvolupament de les escoles d'art gironines, des dels seus orígens fins a l'actualitat, es confirmen algunes dades, sabent, però, que en falten i que cal seguir fent recerca. Al llarg de tot aquest monogràfic queda manifesta la importància de les escoles d'oficis tècnics i artístics, sigui pel foment industrial, perquè són el bressol d'escoles de pintura o perquè donen una imprescindible formació tècnica i professional, o bé per la suma de tot plegat. La majoria de centres varen tenir primer una escola municipal de dibuix, tret d'al-

gunes, com Palafrugell —les notícies sobre escoles d'oficis tècnics i artístics comencen el 1913, quan es va crear l'Escola d'Arts i Indústries— i Puigcerdà —la primera informació parteix del 1903, arran d'una escola també d'arts i indústries— i Sant Feliu de Guíxols —el 1902 s'obre l'Escola Menor de Belles Arts—; totes aquestes informacions les donem com a provisionals, i esperem poder-les completar més endavant. L'escola de dibuix més antiga es va obrir a Olot el 1783, la segona es va crear a Girona el 1790 i la tercera, a la Bisbal el 1880. No se sap la data certa sobre la creació de la de Figueres; només coneixem que va funcionar uns anys abans del 1892. Després varen venir l'Escola Municipal de Ripoll, que es va obrir el 1912 i, tot seguit, la de Palamós (que, a diferència de les altres no va tenir continuïtat, malgrat diferents intents) i la de Banyoles, inaugurades el 1921.

La transformació de les primeres escoles de dibuix a escoles de belles arts, escoles d'arts i oficis o escoles d'arts i indústries,

L'escola de dibuix més antiga es va obrir a Olot el 1783, la segona es va crear a Girona el 1790 i la tercera, a la Bisbal el 1880



>> Portades dels llibres editats sobre les escoles de formació artística de les comarques de Girona.

>> Memòria sobre l'Escola d'Arts i Indústries de Llagostera, escrita pel director Rafel Mas el 1934.

per anomenar alguns dels noms que varen adoptar, va seguir l'ordre d'una dinàmica completament alterada per part dels ajuntaments, la Diputació o el mateix Govern central. La seva sort depenia sovint de coincidir en conjuntures favorables que afectaven de manera diferent les ciutats però sempre dins d'una gran precarietat. La primera escola gironina que va tenir el nom d'Escola d'Arts i Oficis va ser la de Girona, el 1897, abans que la d'Olot, que no va canviar el nom fins al 1931. Entremig d'aquestes dues, es donen casos d'escoles difícils de datar, pel motiu que s'adaptaren gradualment.

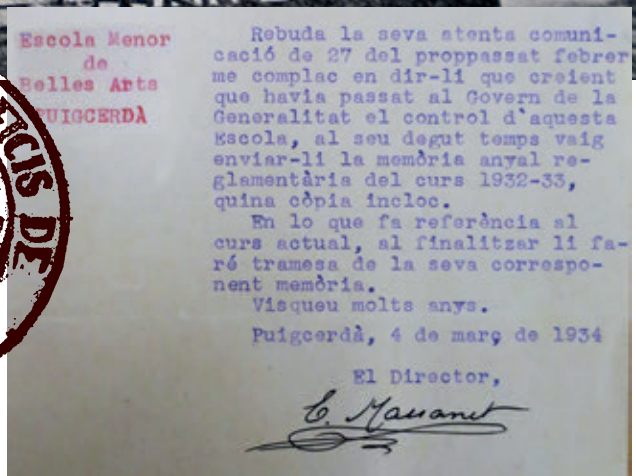
Com a generalitzacions, només es pot afirmar que Olot va ser sempre el centre de referència, i que va arribar al punt més àlgid amb la creació de l'Escola Superior de Paisatge de Catalunya, l'any 1934, una categoria que mai van tenir les altres escoles, ja

que totes es varen mantenir sempre com a escoles menors.

Pel que fa a la capital del Ripollès, cal remarcar que va viure una evolució de tres escoles molt actives. Començà per la de dibuix, oberta el 1912, va seguir amb l'Escola d'Arts i Oficis de Ripoll, creada el 1934, i el 1969 es va aprovar la creació d'una escola d'art; a banda, va comptar també amb l'Escola del Treball.

El pensament d'un dels professors de l'Escola d'Arts i Oficis, Rosend Herrero, es recull en un article —que no està datat—, i diu: «Avui, tot aquell obrer que vol cultivar la intel·ligència, comença, precisament, per l'Escola d'Arts i Oficis, completament directa i necessària». Sembla que durant el temps que va funcionar aquesta escola i, probablement, quan n'era director Josep Riera Riquer, es va crear una associació d'alumnes (que va continuar com a associació

La primera escola gironina que va tenir el nom d'Escola d'Arts i Oficis va ser la de Girona, el 1897, abans que la d'Olot



d'exalumnes) que vetllava per ampliar la cultura general dels estudiants. Organitzava visites a museus, muntava tallers o oferia conferències. Hi ha notícies que, el 1969, Ripoll va aprovar la creació d'una escola d'art inspirada en el model de l'Escola Massana de Barcelona que seria guiada pel professor Jaume Mercader i Millet a partir d'un conveni amb l'escola de Barcelona, que es responsabilitzava d'assessorar la de Ripoll. Puigcerdà, tal com hem dit, no va tenir escola municipal de dibuix, i tot fa pensar que el motiu va ser per la llarga durada de la tramitació. Iniciada el 1891 per part del Centre Obrer, va durar fins al 1903, moment en què s'implantaven ja les escoles menors de belles arts. La decisió d'adoptar el nom del moment va ser del tot encertada, perquè li va facilitar, el 1921, la inclusió —juntament amb Olot, Sant Feliu de Guíxols, la Bisbal i Llagostera— a la llista d'escoles de la Diputació subvencionades per la Mancomunitat. Una oportunitat que no va afavorir ni Ripoll ni Banyoles, com tampoc altres ciutats més grans com Figueres i Girona.

Llagostera el 1892 va crear una escola menor de belles arts i, tal com diu una de les seves estudioses, Mariona Seguranyes (2010), va actuar com el motor de la vila. El primer director en va ser Llorenç Carbó, el qual va ser substituït per Rafel Mas, un

professor molt reconegut; el seu prestigi li va valorar Francesc d'Assís Galí en un informe amb motiu del traspàs de les escoles de la Diputació a la Mancomunitat de Catalunya. Malgrat el reconeixement popular i oficial, Mas no va poder aconseguir transformar l'escola menor d'arts i indústries a escola d'arts i oficis.

Les escoles gironines tingueren alguns intents d'unificació i organització, com el moment en què es va proposar un reglament comú (Pla Vayreda 1891) o orientacions per als programes i les subvencions, però les complicades circumstàncies polítiques i la precarietat general feien que cada escola subsistís com pugués sense que quedés marge per fer un treball conjunt.

Roser Juanola Tarradellas és catedràtica d'art i educació a la UdG i investigadora.

>> *Aula de l'Escola d'Arts i Oficis de Ripoll i el tampó de l'Escola d'Arts i Oficis de Ripoll, en què es pot veure una composició d'eines de la construcció i la façana del monestir.*

Puigcerdà no va tenir escola municipal de dibuix, i tot fa pensar que el motiu va ser la llarga durada de la tramitació